

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-., za četri leta Din 15-., za pol leta Din 30-.; za inozemstvo Din 7- (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročnina na upravo Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska strokovna zveza

Revizija zavarovanja.

Vlada 6. januarja si je v svoj delovni program v pogledu socialne politike postavila nalogo, deloma na novo in znova urediti vprašanja, ki se tičejo delavstva, deloma zakonske določbe delavske zaščite pregledati in po svojem uverjenju preurediti. Za široke sloje delovnih množic najbolj pereča zadeva je pač preureditev in izpopolnitev socialnega zavarovanja, ker je le to postalo v vseh kulturnih državah in v večini pokrajin tudi pri nas za široke ljudske plasti življenjsko potrebno.

Mi si predstavljamo revizijo zavarovanja kot revizijo vsake druge družabne ustanove od strani na njenem napredku in cvetočem razvoju interesiranih faktorjev, tedaj revizijo v duhu napredka, upejljavo na podlagi praktičnih izkušenj doganih novih koristnih načrtov delovanja teh ustanov, ukoriščenje dognanj moderne znanosti in vede, dotok novih življenjskih sokov. Pa to bi bila še samo reforma. Revizija pa predpostavlja tudi oživotvorjenje novih za en del posebej pomembnih, a tudi za vso družbo koristnih ustanov in naprav široke zamisli.

Oboje šele more dati, konkretno govorjeno, našemu zavarovanju, katerega velika pomembnost je po našem prepričanju tudi za državo izven vsakega dvoma, pogoje za doseg smotrov delavskega zavarovanja sploh. Revizija našega zavarovanja v tem smislu, da se obstoječe pogoje zavarovanja po potrebi zracionalizirajo v cilju nudenja največjih možnih ugodnosti interesantom — zavarovancem — kar je in mora biti edini kriterij tega prsnavljanja — in da se za vse delavstvo in nameščenstvo v državi uvede enotno zavarovanje za starost, onemoglost in smrt in zavarovanje za brezposelnost, taka revizija našega zavarovanja bi bila za našo državo ne samo velik socialno politični dogodek, ampak naravnost velepomemben državniški čin.

Kot zastopnica vsesplošnih interesov delavstva in nameščenstva je naša Jugoslovanska strokovna zveza k temu vprašanju zavzela svoje stališče že v znani spomenici na kralja od 27. januarja 1929. Med zahtevami izraženimi v spomenici se glasi 2. točka: Da se ti zakoni (o zaščiti, o zavarovanju delavcev, o inspekciji dela) tavoro in dosledno izvajajo in še izpopolnijo in da se zboljša tudi delovanje vseh institucij in zavodov, ustanovljenih na podstavi teh zakonov. — Dalje slove točka 4.: Da se po zgledu modernih kulturnih držav zlasti uvede starostno in invalidno zavarovanje in zavarovanje za brezposelnost. Točka 5.: Da se izvede socialno zavarovanje v polnem obsegu tudi za kmetijsko-poljedelske delavce.

V smislu teh načelnih zahtev bo JSZ v bližnjih dneh podala v podrobnosti izdelane predloge in pokazala merodajnim činiteljem smernice in pota, kako za naravnost prizadete široke plasti delovnega ljudstva kot nositelja gospodarskega življenja najkorisneje in najboljše, a obenem tudi za državo najprimernejše urediti to velevažno vprašanje.

Spričo prilik in sedanjega razpoloženja v vsem delavskem gibanju v naši državi, smatramo tudi za potrebno ugotoviti, da se JSZ niti malo ne pomišlja iz teh ali onih razlogov postaviti konkretne delavske zahteve, opozoriti merodajne činitelje na njih vsesplošno utemeljenost in jih pozvati, da se v celoti uvažujejo. To je dolžnost strokovnega pokreta! Ven iz malodušnosti! Delavstvo mora nastopiti močno in silno.

Novi dogodki.

Revizija socialne zakonodaje.

Ministrstvo za socialno politiko je razpisalo pismeno anketo o vprašanju revizije naše socialne zakonodaje. V tem razpisu ministrstva se pravi:

»Izvestne poslodavske in delavske organizacije in zbornice in v nekih slučajih tudi poedinci so stavili posamezno ali skupno, ustmeno in pismeno razne spremenijske predloge k današnjemu obstoječemu delavskemu zakonodavstvu, posebno k zakonu o zaščiti delavcev, zakonu o inspekciji dela in zakonu o zavarovanju delavcev. Zahtevali so, da se to in ono spremeni ali spopolni, da bi se na eni strani bremena, ki obstoje, za omoče gospodarstvo znižala kolikor mogoče, a da bi se na drugi strani uredilo in omogočilo delavcem popolno uživanje socialnega zavarovanja in zaščite, kar oni kot važen činitelj naše domače proizvodnje potrebujejo.

Vsi dosedanja spremenijski predlogi pa so bili ali enostranski ali nepopolni ali nezadostno obrazloženi, da bi mogli biti vzeti v pretres v oni meri kot je to potrebno, da bi se namreč omenjena zakonodaja mogla podvreči reviziji, spremeniti ali spopolniti in čim bolj prilagoditi našim gospodarskim prilikam, da bi bil končno dosežen v harmoniji interesov poslodavcev in delavcev oni splošni interes, ki je osnova socialnemu miru in gospodarskemu napredku v vsaki moderni družabni zajednici.

Da bo ministrstvo socialne politike in narodnega zdravja, držeč se gori omenjenih načel, vedelo za predloge k delavski zakonodaji, in to: k zakonu o zaščiti delavcev, k zakonu o inspekciji dela in k zakonu o zavarovanju delavcev, je potrebno, da mu zbornice in korporacije v čim krajšem času dostavijo svoje konkretne pripombe in eventualne predloge, in to z vidika splošnih interesov kakor tudi s stališča interesov, ki specialno zanimajo zbornico, v katerem smislu smatrajo, da bi bilo omenjeno treba izpopolniti ali spremeniti, imajoč v vidu tudi one mednarodne obveze v pogledu socialne zaščite, ki jih je naša država vzela

naše in pristala na njih izpolnjevanje.« Tako razpis ministrstva.

Ministri se menjajo.

Na predlog predsednika vlade generala Živkoviča je kralj podpisal ukaz, da postane minister za šume in rude dr. Anton Korošec, dosedanji prometni minister, njegov resor pa prevzame inž. Lazar Radivojevič, dosedanji minister za šume in rude. To je dosedaj druga rekonstrukcija vlade 6. januarja.

Kralj zapustil Beograd.

Kralj je v ponedeljek zvečer odpoval na Bled, potem ko se je dolgo časa kljub poletni vročini zadrževal v Beogradu in njegovi bližini in opravljal vladarske posle. Na Bledu bo v nedeljo 11. avgusta krst tretjega sina kralja Aleksandra. Vlado bo zastopal ob tej slovesnosti Slovenec dr. Anton Korošec. Ob tej priliki se tudi napoveduje večja amnestija političnih odnosno kazensko obsojenih zločincev.

Jugoslavija in Italija.

V Opatiji pri Reki se je sestala jugoslovansko-italijanska komisija, katere naloga je urediti promet na Reki in v okolici in sploh sklene podrobno izvedbo nettunskih konvencij v pogledu carinske, železniške in veterinarske službe.

Konferenca škofov v Zagrebu.

Kolikor se more posneti iz izdanega obvestila, se je razpravljalo in sklepalo na zborovanju o vojaških dunovnikih, glede katerih se govori, da bodo z novim vojnim zakonom ukinjeni. Radi tega je bil storjen sklep, da se pošlje vojnomu ministru predstava, da vojaški duhovniki iz navedenih potreb ostanjejo. Razen v šolskem vprašanju se je razpravljalo tudi o novi znani uredbi o odpiranju in zapiranju trgovin in obrtnih delavnic. Določbe te uredbe se, kakor znano ne strinjajo s cerkvenimi predpisi o praznovanju nedelj in praznikov. Zato je konferenca sklenila, da se državna oblast opozori, naj bi to vprašanje uredila v sporazumu s cerkveno oblastjo in bi se tako določilo, katere praznike je treba praznovati.

Boj tuberkulozi!

Slabe stanovanjske razmere, težak gmotni položaj, vedno bolj se razširajoča industrija, alkoholizem in pomanjkanje higienske izobrazbe povzročajo vedno večje širjenje tuberkuloze. Tuberkuloza postaja splošna ljudska bolezen, ki vsako leto uniči na tisoče človeških življenj; jetika čimdalje bolj razjeda zdravje naroda, širi se pred vsem med industrijskim delavstvom, ki živi v težkih socialnih, neugodnih higienskih razmerah ter nima sredstev, da bi se ščitilo proti okužitvi. Jetika je nalezljiva bolezen, ki se širi iz delavskih stanovanj na vse strani ne prizanaša niti onim, ki žive v boljših gmotnih razmerah. Nad 250.000 ljudi v državi boleha stalno za jetiko, letno umrje nad 80.000 prebivalcev za to boleznijo. Tudi v Sloveniji sami razmere niso boljše, nad 20.000 oseb stalno boleha na pljučnih boleznih.

V vseh kulturnih državah so se združili vsi merodajni faktorji, katerih dolžnost je ščititi ljudsko zdravje, k skupni akciji za pobijanje te ljudske bolezni, ki je pod ugodnimi pogoji ne samo ozdravljiva, temveč je mogoče s primernimi odredbami uspešno omejiti njeno razširjenje. Uspehi takih smotrenih, na najširši podlagi izvedenih akcij so bili veliki. Stevilo novih obolenj je padlo, mortaliteta se je zmanjšala. Po vseh državah, kjer se je vodil velikopotezen boj proti jetiki sta se združili v skupnem udejstvovanju država

s svojim zdravstvenimi ustanovami ter privatna iniciativa potom zdravstvenih društev in posebnih protituberkuloznih lig. Protituberkulozne lige so svoje delovanje razširile v najširše plasti ljudstva, mreža protituberkuloznega boja se je razpletla do zadnje vasi in do vsakega posameznika.

Tudi pri nas mora boj proti tuberkulozi dobiti splošen ljudski značaj. Le takrat bo uspeh pobijanja te bolezni zanesen, ako bo skupno z oblastmi, državo, zdravstvenimi ustanovami, občinami sodelovala tudi najširša javnost. Privatna iniciativa in volja morata postati odločilni; z moralno in materijalno pomočjo oblasti se mora izvesti vsesplošen ljudski pokret proti tej strašni bolezni. Zadnji čas je, da se po vzgledu v drugih državah tudi pri nas osnuje dobro organizirana vsenarodna protituberkulozna liga.

V Mariboru polsuje že dalj časa z lepimi uspehi in veliko požrtvovalnostjo protituberkulozna liga. Radi nezanimanja širših krogov naroda ter radi nedostajanja materijalnih sredstev liga ne more dovoljno razširiti svojega delovanja. Za ustanovitev protituberkulozne lige v ljubljanski oblasti hoče dati pobude Okrožni urad za zavarovanje delavcev. S sodelovanjem oblasti, društev, stanovskih korporacij, zdravstvenih zavodov ter posameznikov hoče organizirati protituberkulozno ligo, ki naj razširi svoje delovanje

na vso Slovenijo. S posebnimi dopisi je pozval urad korporacije in društva, da sodelujejo pri ustanovitvi protituberkulozne lige. Odzvalo se je že veliko število društev in stanovskih zvez, vse one, ki se temu povabilu še niso odzvale pa prosimo, da prijavi uradu pripravljenost sodelovanja. Istotako pa vabi urad tudi vse posameznike, ki so pripravljene sodelovati pri ustanovitvi protituberkulozne lige, da priglase svoj pristop. Slovenci smo gotovo sposobni in vredni, da po vzgledu drugih narodov organiziramo tako tuberkulozno ligo, ki bo z uspehom izvedla boj tej ljudski bolezni. Upamo, da se bo vsa javnost z razumevanjem in podporo pridružila tej akciji. Pričakujemo predvsem od gg. zdravnikov, da bodo podprli prizadevanje te delavske institucije, ki se ne bori le za delavske interese, temveč za splošne interese narodnega zdravja. — OUZD.

Po svetu.

Protivojne demonstracije. Ob priliki 15 letnice pričetka svetovne vojne so bile napovedane za 1. avgust velike protivojne manifestacije in demonstracije. Poseben poudarek pacifističnemu stremljenju je dalo delavstvo, ki je bilo vsled vojne najbolj tepeno. Komunisti so priredili v državah, kjer se še kolikortoliko svobodno gibljejo, obhode in zborovanja proti vojni. Večinoma so zborovanja in obhodi potekali brez večjih zapletljivosti in brez spopadov. Le v Romuniji so oblasti tako ostro nastopile, da je tekla kri.

Med tem ko so komunisti z demonstracijami izražali svoje nerazpoloženje proti vojni, militarizmu in suženstvu, je ostalo delavstvo večinoma svoje stališče poudarilo v svojih glasilih. Mi smo že veliko in večkrat pisali, da obsojamo vsako vojno, ker je ona največje gorje za delovne sloje, ker pobija in mori nedolžne, ker milijone upropašča gospodarsko in omogoča kapitalističnim mogočnikom brezmejno izkoriščanje delavnih množic. Vojna je največji zaščitnik modernih ljudskih izkoriščevalcev. Zato smo pacifisti kot kristjani in proletarci.

Rusko-kitajski spor. Rusi in Kitajci so se začasno pričeli poravnati. Dosežen je že delni sporazum tako, da se vzpostavi normalen promet na vzhodno-kitajski železnici in da se obnovijo diplomatski stiki ter odpokličejo na mejo poslanske čete. Dobra volja je le bila tako močna, da je premostila zaenkrat prepad med obema državama. Slo je doslej brez tujih posredovalcev.

Svoboda v Italiji. Izmed vseh evropskih režimov je italijanski v omejevanju svobode najtrši. Prebivalci solnčne Italije niso kar nič več svobodni državljani, temveč le fašistični podaniki. Več sto raznih protifašističnih ročnih in duševnih delavcev je italijanski diktator dal pripriti na samotnem liparskem otočju. Tam čakajo usmiljenja ali prevrata. Poročajo, da se je trem od teh trpinov posrečilo pobegeti. Armada italijanskih političnih beguncev v inozemstvu se trajno pomnožuje in osvežuje z novim dotokom. Menda je samo v Franciji nad 1 milijon izgnancev oziroma beguncev. Med njimi pretežno pristaši bivše ljudske in socialistične stranke. Tudi za samozavestnega Mussolinija resna zadeva.

Konferenca v Haagu. V Haagu so delegati prizadetih držav že zbrani. Kako bo posvetovanje potekalo in končalo, je odvisno predvsem od veselih, zmagovalk v svetovni vojni. Podoba je ta, da bo rezultat tak, da se bodo velesile zmagovalke sporazumele z Nemčijo na račun malih držav, pri katerih smo tudi mi. Če se naši delegaciji posreči doseči, da dobimo i vnaprej oni odstotek vojne odškodnine kakor doslej, bo njen uspeh popoln. Izgledi so taki, da bo potrebna posebna spretnost pri pogajanjih.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Viničarji.

Zavedajmo se dolžnosti.

Vsak človek ima v sebi hrepenenje po svojem. Ta naravni čut človeka se izraža najbolj v tem, da vsak svojo lastnino najbolj spoštuje, čuva in neguje. Ta lastnost, katero čutimo poedinci, se še veliko bolj udeležuje pri ljudeh, ki so si enaki, to je pri stanovih. Povsod se nam neprikrito pokazuje to, da se gotovi in večji stanovi bore za svojo nadoblast nad manjšimi in šibkejšimi, smatrajoč isto le kot svojo naravno pravico. Tako zopet slabejši stan hoče ravnatoko svojo neodvisnost in samostojen gospodarski ter kulturni napredek. Važno je pri tem dejstvo, kakšnih sredstev se poslužuje in ali jih ob pravi priliki zna pravilno uporabiti.

Viničarji nimamo ničesar na celem božjem svetu, o čemer bi mogli trditi, da je naša lastnina, razun enega: »Strokovna zveza viničarjev« s svojimi ustanovami je vse, kar moremo smatrati za svoje. Ustvarjena je iz naše požrtvovalnosti in združenih moči. Vsak naš organiziran tovariš bodi ponosen, da ima tudi svoj delež na tej lepi in bogati lastnini. Da bo pa postala še večja, da bo naša strokovna organizacija mogla biti zaščitnica prav vseh, bodemo pač morali dosledno vsi, kateri smo člani te organizacije, se zavedati svojih dolžnosti in iste izpolnjevati.

Prva in največja dolžnost vsakega člana je, da plača redno svojo članarino. Članarina strokovni organizaciji ustvarja delavski kapital in s tem delavsko orožje, v borbi za neodvisnost od kapitalistov. Zato je članarina, katero plačuje član strokovni organizaciji, plačana le njemu samemu in za njega samega. On sam bo dosegel po svoji strokovni organizaciji, ako je ta močna, največ koristi zase, ako pa ne v toliki meri morda zase, pa bodo njegovi potomci gotovo uživali dobrote istega. Po rednem plačevanju članarine se meri pravzaprav stanovska zavest in pojmovanje organizacije vsakega člana. Ni zaveden tisti, kateri čaka, da bo plačal članarino z denarjem, kateri mu manjkal ne bo, ampak le oni je pravi član, kateri si pritrtega od ust, če treba, samo da izvrši svojo dolžnost o pravem času.

To upoštevajte, tovariši viničarji! Kadar imate najprvo priliko, ponosite članarino svojemu zaupniku, da more potem pravočasno tudi on storiti dolžnost in tako naprej še drugi. Ne samo, da misliš z organizacijo in priznavaš njen velik pomen za viničarski stan in se zatekaš po zaščito k nji, kadar se te loti stiska in krivica. Prispevaj, kolikor ti je predpisano, z veseljem zato ker je strokovna organizacija tvoja last in last vseh viničarjev. Zato ravno, ker je naša, moramo skrbeti, da se tudi ta naša zgradba razširi in postane mogočna, tako mogočna, da bode moral, še danes najhujši sovražnik, spoštljivo kloniti pred njo. Stavimo si za zgled druge,

ki stoje gospodarsko boljše, pa veliko žrtvujejo za svojo stanovsko organizacijo. Ako je treba tem močne skupnosti, toliko bolj je iste treba nam, ki smo revni.

Dežela klopotev. Oglasili so se po vseh goricah klopotev, kateri po stari viničarski tradiciji oznanjajo čas službeni odpovedi viničarju tudi brez kakega vzroka. Saj je sedaj delo v glavnem izvršeno in dosti slučajev se dobi, da je namesto pravične plače — slovo. Zdad bo vinograd do trgatve že čakal in ne bo potreboval ničesar od viničarja. Nekateri gospodarji so celo tako »kunjstni«, da viničarju pred koncem dela niti ne dajo slutiti, da bo moral iti.

Sv. Miklavž pri Ormožu. 1. avgusta okoli tritret na osem zjutraj, je bilo slišati močno vpitje in zmerjanje iz križniškega vinograda. Naenkrat je bilo videti, da so številni delavci, ki so bili zbrani, da začno kopati, se razšli vsak na svojo stran. Mimodošlec se je povprašal in zvedel, da je šafar vse viničarje z dela nagnal domu, samo zato, ker so nekateri bolj oddaljeni prišli nekaj minut po polosmi uri, ko je začel delo. Zahteva se baje dosledna točnost in vestnost od križniških viničarjev. Denarni zaslužek je samo 6 Din dnevno in tega že dva meseca niso dobili. Viničarji so zategadelj v veliki stiski in pomanjkanju življenjskih potrebščin. Ako zahteva gospodar točnosti od viničarja, mora biti tudi sam točen, pri plačevanju pa posebej. Sploh je tako postopanje protivno določbam viničarskega reda. Vprašal sem, ali so ti viničarji organizirani in sem zvedel, da samo nekateri. Dobro! Ko bo sila prišla do vrhunca, pa se bodo ostali že zganili. Dolej pa naj se šikanirajo, kakor jih kdo hoče, ker so prenemarni, da bi segli po samozavesti in združeni moči vseh križniških kakor ostalih viničarjev.

Popotnik.

Št. Ilj v Slov. goricah. Vršil se je sestanek »Strokovne zveze viničarjev« dne 4. avgusta. Ob številni udeležbi organiziranih in neorganiziranih viničarjev je govoril tajnik Peter Rozman, tako prepričevalno o nujni potrebi strokovne organizacije, da so se tudi najbolj zakrknjeni tovariši odločili stopiti v naše vrste in posvetiti vse svoje moči za napredek naše šentiljske skupine. Tovariši, le v združitvi vseh viničarjev je naša rešitev!

Jarenina. Dne 4. avgusta se je po rani sv. maši vršil sestanek naše skupine, kateri je bil najboljšo obiskan. Udeležili so se ga vsi člani in tudi viničarji odosedne župnije. Govoril je tov. Andrej Mir. Njegove besede so naš navdušile, da še dalje vztrajamo v naši zakoniti borbi za izvajanje viničarskega reda in za razmah strokovne organizacije do zadnje viničarske kočice. Delajmo in žrtvuimo se vsak po svojih močeh za gospodarski in kulturni napredek našega tako ubogega viničarskega stanu.

Sv. Jakob v Slov. goricah. Popoldne 4. avgusta se je vršil tečaj za člane naše skupine. Ob številni udeležbi šentjakobskih viničarjev sta poročala tov. Andrej Mir v nalogah strokovne zveze viničarjev, tov. Peter Rozman pa, kako se pravilno tolmači viničarski red. Tečaj se je izvršil uspešno in je samo pričakovati, da bo prinesel obilne sadove našim tovarišem. Prepričani, da je samo strokovna organizacija naša rešiteljica, zato njej zaupajmo in vsakega tovariša pridobimo v naše vrste. Kdor ni z nami, je proti nam, on slabi našo moč in se odpoveduje boljši bodočnosti!

Sv. Peter pri Mariboru. Vršil se je sestanek v nedeljo 28. julija za našo skupino. Govoril je tajnik centrale tov. P. Rozman. Sestanka se je udeležilo lepo število članov. — Viničar K., član naše skupine je imel dobiti za delo v vinogradu, katerega je pet oralov 750 dinarjev, kar je že samo posebi veliko pre malo in strašno krivično. Sedaj pa si je gospodar izmislil: »Delo ni bilo

V nedeljo 18. avgusta

se zberemo krščanski socialisti na svoj tabor pri

Sv. Trojici nad Vrhniko

Po deseti maši govorita tov. Žužek France in tov. Langus Jože

Pridimo in pokažimo, da živimo!

Krekova mladina.

Pridite, pripeljite svoje s seboj!

pravočasno izvršeno« in je dejal da ne plača viničarju čisto nič. Delo je bilo v redu izvršeno, kar priča vsa okolica. Zadeva je bila odposlana centrali v postopek in bodemo o izidu te afere našim tovarišem poročali.

Konjice. Tudi v teh krajih je veliko število viničarjev, kateri še niso pravi nič organizirani. Niti najmanj ne vedo kakšne določbe ima sedanji viničarski red ter tavajo sem in tja v svoji razdvojenosti in nevednosti. So pa med njimi taki viničarji, kateri so zmožni voditi organizacijo in so se z dotičnimi in centralo dobili stiki, da se Strokovna zveza viničarjev razširi tudi čez konjiške gorice in tako vzame v svoje okrilje tudi tiste sotrpine.

Lesni delavci

Sv. Lovrenc na Pohorju. Že tri mesece je od tega, kar so vložili lesni delavci, zaposleni pri lesni industriji A. Löschnigg

pri Sv. Lovrencu na Pohorju spomenico, da se jim z ozirom na ugodno konjunkturo lesne industrije nekaj malega zboljšajo mizerne plače. Toda naleteli so na gluha ušesa. Šele na pritisk inspekcije dela, katera je razpisala razpravo, je podjetnik poslal zastopnika brez vsakih pooblastil, samo da čuje, kaj hočemo.

Tudi pri drugi razpravi ni prišlo do nobenega zaključka. Vedno se trdi in po udarja, da je delavstvo leno in ne vrši v polni meri svoje dolžnosti. Pribijemo, da za to plačo, katero imajo, še preveč delajo. Kajti, kdo pripravi les, da je mogoče dnevno eksportirati dva do tri vagoni? Zakaj potem tako nesramno blatenje teh ubogih trpinov? Ako je res kateri med njimi, ki ne dela, naj se ga pač odpusti, ne pa zato vse delavce z njimi uravnovesiti in trditi: lenuhi so in zato ne povišamo plač. Kdo spravlja skupaj težke tisočake, katere se zasluži pri lesu, posebno letos, ko se lahko za drag denar proda vse, kar je lesenega. Delavci-trpini pa naj garajo, delajo in molčijo. — Delavci! Kakšen naj bo na vse to naše odgovor? V organizacijo, vsi in vse brez razlike, ker le ako bomo močni, delavsko zavedni, nam bo mogoče streti ta krivični sistem, kateri nas žuli bolj, kakor je graščinski jarem v dobi tlačanstva našega kmeta. Danes živimo v dobi modernega suženjstva. Vsem zakonom se roga in preko vsega gre danes kapital. Delavec, razumi klic časa, sicer bo nepozno.

Kamnoseško delavstvo

Ribnica na Pohorju. Naš skupinski sestanek se vrši redno vsako prvo nedeljo v mesecu. Vedno je dovolj poročil, pritožb, katere skuša odbor, kolikor je možno, rešiti. Zadnji intervenciji, katero sta izvršila tov. tajnik in predsednik radi akorda in doplačil za stopnice, se je vsem ugodilo in so vsi, kateri so pri tem delu zaposleni, dobili povišano plačo in doplačan akord za stopnišče.

Težko je naše delo, ker še vedno nekateri ne razumejo važnosti in potrebe organizacije, vedno kritizirajo vsako delo, želeli bi samo, da pridejo za nekaj časa na vodstvo in skušajo svoje nasvete praktično tudi izvajati.

Ker so ritarji in izdelovalci sedaj zelo oškodovani pri zaslužku se je sklenilo vsem podjetnikom predložiti spomenico in zahtevati 25 odstotkov poviška na sedanji akord, kateri se je že obljubil, toda ne vemo iz kakšnih razlogov še ne izplačal.

Tovariši! Dosegli bomo le toliko, kolikor smo močni, kajti naše želje in zahteve se bodo uvaževale samo toliko, kolikor smo enotni in sposobni voditi razredno borbo.

Železničarski vestnik

Kontrola dohodkov generalne direktije državnih železnic v Mariboru je slavila te dni deseletnico svojega obstoja. Istočasno se je poslovila od Maribora vsled centralizacije kontrol v Belgradu.

Okoli 85 uradnikov s svojimi družinami odhaja iz Maribora. Za Maribor je izguba kontrole zelo velika. Saj so se

Atom:

Pravica je nad silo.

(Delavska okrožnica Leona XIII.)

35. In sicer more najprej osobito ves verski nauk, katerega cerkev razlaga in varuje, bogatine in proletarce med seboj spraviti in zblížati, ker namreč oba razreda pozivlja k medsebojnim dolžnostim, in zlasti konim, ki se izvajajo iz pravičnosti. Izmed katerih dolžnosti se le-te tičejo proletarca in delavca: delo, ki ga je prostovoljno in s pravično pogodbo sprejel, mora pravilno in zvesto izvršiti; na noben način ne sme škodovati premoženju in ne storiti kaj žalega osebnosti gospodarja; celo v obrambi svojih pravic naj se zdrže sile, niti naj se kedaj zapleta v upore; naj se ne druži z zlovoljnimi ljudmi, ki umetno razširjajo pretirane nade in velikanske obljube, katerim skoro vedno sledi nepotrebna pokora in ugonabljanje življenjske sreče.

Večina ljudi je prav dobro podkovan o pravicah, katere ima in skuša po možnosti iste še povečati, za dolžnosti pa pri mnogih ne najdemo dosti umevanja. Temu nasproti katoliška cerkev pravilno poudarja pravice vseh ljudi, tudi delavcev, istočasno pa tudi brez strahu opozarja vse ljudi na dolžnosti, ki jih imajo. Kjer ni pravic ni dolžnosti in obratno, to je načelo, brez katerega urejena človeška družba ne more obstati.

Vsak ima torej svoje pravice in vsak ima dolžnost spoštovati pri drugem te pravice. S tem, da kdo spolnuje svoje dolžnosti, izvršuje pravico, ki jo

imajo drugi glede njega. Zato papež Leon XIII. v svoji okrožnici poudarja dolžnosti delavcev in delodajalcev, dobro vedoč, da bo s tem, če bodo eni in drugi spolnovali dolžnosti, ki jih imajo med seboj, najlepše na podlagi pravičnosti urejena človeška družba.

Kakor hitro začne en del družbe ali recimo en član družbe kršiti svojo dolžnost, in s tem zanemarjati pravico drugega, ki bi jo imel spoštovati, se povsem naravno pri tem drugem začne prav tako krhati čut dolžnosti in pravičnosti. Delo, ki ga je delavec prostovoljno in na podlagi pravične pogodbe sklenil izvršiti, mora pravilno in zvesto izvršiti, pravi papež. In mi lahko rečemo: Če dandanes mnogokrat opazimo, da se delo izvršuje negospodarsko in površno, je le premnogokrat temu krivito, ker delavcu manjka čut pravičnosti in dolžnosti, on čuti, da se ga smatra za blago in zato tudi postane enak blagu. Kdo je temu kriv? Navadno krivična delavska pogodba. Na videz je seveda ista svobodna, saj jo je delavec »svobodno« sklenil. Morda delavec hira in umira ob borni plači, delodajavec se drži pogodbe in seve mu nihče ne more očitati krivice. Toda božja postava se ne drži te mrtve črke. Ako sklene delavec v stiski pogodbo za nižjo plačo, da pač vsaj nekaj zasluži, je taka pogodba kljub vsej svoji »svobodi« in »pravičnosti« vseeno nasilna in krivična. Ne moremo se potem seve čuditi, če v delavcu umira čut pravičnosti, ko vidi, da ga drugi do njega nimajo. Zato papež, ko zahteva od delavca pravilno in zvesto izvršitev dela, predpostavlja svobodno voljo, ne samo prisiljeno vsled stiske, in predpostavlja tudi pravično pogodbo, ne pa tako, ki se

ravna po zakonu povpraševanja in ponudbe, ne ozira se pa na človeško osebnost, za katero bi se v prvi vrsti morala ozirati.

Tako treba umevati besede papeževe, da mora biti delo delavca izvršeno pravilno in zvesto in pošteno. Kajti delo, naj si bo že kakršnokoli, duševno ali telesno, nizko ali ne, vsako je vredno, da je dobro izvršeno. Kdorkoli bi izvrševal svoje delo slabo, bi s tem delal krivico svojemu delodajavcu in posredno človeški družbi, enako kakor delodajavec s premajhno plačo dela krivico delavcu in posredno človeški družbi, ker obadva s tem ubijata čut pravičnosti, na katerem mora človeška družba temeljiti.

Tako visoko stavi papež ta čut pravičnosti, da tudi takrat, kadar bi kdo videl, da drugi nasproti njemu nimajo in ne kažejo tega čuta pravičnosti, vendar tudi takrat ni dovoljeno hudo, to je krivico, povračati s krivico. Bolje je krivico trpeti, kakor krivico delati. Seveda s tem zopet ni rečeno, da bi moral delavec, kakor kak suženj vse le mirno prenašati, nikdar ne. Bojuje naj se za svojo pravico, toda ne na tak način, da bi sam krivico delal drugim in tako krivico rabil za orožje.

Sila rodi protisilo, in krivica vedno rodi le novo krivico. Ker namreč nasilje in krivica nasprotujeta človeškemu naravnemu pravu, zato iste že samo po sebi vzbujata v človeku odpor in tako tudi najboljše ideje, tudi največjo pravico spravita v slabo luč in s tem tudi ob uspeh in zmago. Le ideje, ne nasilja, preoblikujejo človeško družbo in ideja pravice je še vedno in bo vedno zmagala.

kontrolski uradniki udeleževali vseh vsod. Ni ga v Mariboru društva, kjer bi se ne poznalo njih sodelovanje. Načrt za centralizacijo kontrole dohodkov pred 2 letoma je žal vsled neuvidevnosti merodajnih faktorjev padel v vodo. S tem je izgubil Maribor letnih do 6 milijonov dinarjev na konsumentih in slovenski inteligenci naraščaj, ki že danes močno čuti brezposelnost, ustanovo, kjer more priti do kruha. Predvsem pa so še direktno prizadeti uradniki sami, za katere v stanovnjem pogledu ni niti od daleč preskrbljeno.

Dnevno časopisje, ki sicer vsako malenkost registrira, ni te dni niti z besedico omenilo tega dogodka, ki pač zasluži, da se zabeleži.

Uradnikom kontrolčanom pa kličemo: Zdravstvujte! Mnogo sreče v novem kraju in delajte tam dalje marljivo za zmago naše ideje!

Krekova mladina.

Borci. Mladost je gibanje, je samozavest, je udarnost, je prodornost. Kongres delavske social-demokratske mladine na Dunaju, ki se je vršil pred nedavno, je pokazal, kakšna more biti, ako se premaknejo njene sile. Tožijo nekateri o neaktivnosti mladine. Seveda; nova mladina, nova vzgoja! Stari način vzgoje nareja stroje. Nova mladina pa je samostojnejša, zato je treba usmeriti le njeno notranjost, čustveno življenje, in potem ta mladina dela sama, z vso ljubeznijo, z vsem sovraštvom, z vso požrtvovalnostjo. Bolj kot kdaj prej stopa naprej samovzgoja.

Včasih so vzgajale šole, danes šole šolajo, organizacije pa vzgajajo. To zato, ker stopa že deca v organizacijo, deloma pa zato, ker sedaj mladina zori hitreje in stara »šola« ne more zajeti notranjega življenja mladine. Tudi življenjski pogoji niso v sorazmerju s sedanjo šolo.

To vse je upoštevano pri Borcih. Ot, voditelj, se mora zavedati, da ima v rokah bodočnost pokreta. Fantje, ki se sedaj trudijo pri krdelnih čebelicah, bodo nekoč tajniki delavskih posojilnic, fantje, ki sedaj zapisujejo sestanke in dogodke, bodo nekoč tajniki raznih delavskih organizacij in dopisniki delavskih listov, fantje, ki sedaj kot širitelji agitirajo za nove člane, bodo agitatorji za naše časopise, za naše organizacije. In ne bi bilo prav, ako bi se vse delo pri Borcih vršilo po zapovedi voditelja. **Razvije se naj iniciativnost, samostojnost, iznajdljivost posameznika.** — Naš idejni program je predvsem stvar srca, to ni katekizem. Fant mora to predvsem razumeti s srcem. Potem pride šele umsko razglabljanje in ugotavljanje. — **Važno je tudi, koliko krdelo enota sama skupaj spravi.** Po delu se merimo! Koliko orodja se je skupaj spravilo; potem koliko prispevkov se je zbralo skup, koliko novih naročnikov za delavske liste je dobilo in tako dalje, nikoli ne sme biti počitka, ker mladost je gibanje.

Važno je, da vedno opazujemo organizacije krog sebe, v svojem kraju, ali na splošno. Vedno se moramo učiti od napak in prednosti, od uspehov in neuspehov drugih organizacij, in izkušnje porabiti pri Borcih. **Pri tem pa povdarjamo vedno, da za delavskega fanta ne sme biti mesta v katerikoli buržujski organizaciji! Delavska mladina, ven iz buržujskih organizacij!**

Koroška Bela. Pravila so odobrena. V kratkem se bo vršil ustanovni občni zbor te naše nove podružnice, nove postojanke.

Tržič. V petek 2. avgusta se je vršil sestanek radi ustanovitve Krekove mladine v Tržiču. Tudi v Tržiču bo šlo, saj je korajže dovolj.

Litija. Vrše se sestanki ob nedeljah. Ko bo prišla jesen, bomo pa začeli bolj gibati. Mislimo najprvo osnovati pevski zbor.

Lesce. Borci se pridno gibljejo. Imajo že precej prijateljev. Čebeličar je zelo vnet in delaven. Starši uvidevajo, kako koristna organizacija je to in število fantov se veča.

V dežju. Samec: Če bi bila tale gospodična, ki gre tu pred menoj, le malo lepša in bi jaz imel čas in bi bil še tako zaljubljen kakor sem bil nekaj, in če bi ravno ne deževalo in bi ona sama ne imela dežnika, pa bi ji prav gotovo ponudil spremstvo.

O obrtnem zakonu.

Sedanja vlada želi odpraviti vsa vprašanja in na ta način odstraniti razne nesporazume in trenja, ki se pojavljajo v javnosti.

Tudi na socialno političnem polju je še mnogo nedovršenega, ki upije ali po zboljšanju ali po zgraditvi pri temelju. Med ta vprašanja spada v prvi vrsti obrtni zakon.

Sedaj veljavni je namreč popolnoma zastarel in ne odgovarja več niti faktičnemu stanju, niti potrebam časa.

Te potrebe zahtevajo enoten obrtni zakon za vso državo. Moderni obrtni zakon bi se moral omejiti na urejevanje odnosov, v katerih stoji obrtna podjetja med seboj in napram državnim ter samoupravnim oblastem.

Glavni znak preživelosti sedanjega obrtnega zakona je ta, da obsega določila, ki spadajo izključno med delavsko zaščitno zakonodajo. Radi tega bi moral novi obrtni zakon vse to izključiti, ki naj bi se obdelalo v posebnih zakonih.

V vseh obrtnih zakonih v naši državi so predpisi o načinu izplačevanja delavskih mezd, o odpovednem roku, o prekinitvi službenega razmerja. Dalje so v obrtnih zakonih poglavja, ki obravnavajo službeni odnos in učno razmerje obrtnih vajencev ter poglavja, ki se nanašajo na reševanje sporov, izhajajočih iz službenega odnosa obrtnega pomožnega osebja.

Vse te in slične določbe bi se mogle obdelati v posebnih zakonih in sicer bi morali dobiti poleg novega obrtnega zakona še te-le zakone:

1. Zakon o delovni pogodbi pomožnega osebja.
2. Zakon o vajencih.
3. Zakon o obrtnem sodstvu.

Delovna pogodba.

Delovna pogodba je obdelana že v naših civilnih zakonih. V prvi vrsti je merodajno načelo zasebne pogodbe in svobodnega pristanka delavčevega.

V predpostavki svobodnega pristanka je pa velika zmeta. Znano je dejstvo, da delavec v največ slučajih ni svoboden npr. sklepanju pogodbe. Zelo velikokrat mora sprejeti delo pod vsakim pogojem. Če je tako, ne more postati individualna pogodba edini in glavni regulator službenega razmerja. **Potreben je zakon, ki daje več, kakor pa zaščito individualnih pogodb, ki vsebuje prisilne določbe v cilju zaščite delavcev in ki se ne more razveljaviti z nikako pogodbo.**

Sicer že obstoja pri nas poseben zakon, ki urejuje po teh načelih službeno razmerje, to je zakon o delovni pogodbi trgovskih pomočnikov in sorodnih strok, ki je v veljavi le v Sloveniji in Dalmaciji. Vendar pa je potreben splošen zakon o delovni pogodbi pomožnega osebja, ki naj bi veljal za vse vrste pomožnega osebja, v kolikor ne prožijo posebni zakoni poedinim panogam pomožnega osebja boljše zaščite.

Da bi se zavaroval delavec pred raznimi poskusi izkoriščanja, bi moral obsegati zakon še te odredbe:

1. Delavska plača se mora plačevati vedno v gotovini in le izjemoma tudi v naturalijah.
2. Za delavske plače jamči podjetje, pod kojega firmo se vrši delo.
3. Zračunavanje predujmov bi se moralo urediti tako, da bi imel delodajalec odtegniti samo četrtino plače na račun predujmov.
4. Zaščititi bi se morale delavske mezde pred rubljenjem. Pred vojno je bil del delavske plače zaščiten pred rubenjo. Ker je bil ta del določen v denarju, je radi devalvacije danes delavska mezda nezaščiten in se sme rubiti v celoti.

4. Zaščita ob priliki prekinitve službenega razmerja. Sicer obstojajo že po sedaj veljavnih zakonih odpovedni službeni roki. Toda ti roki so večidel prekratki, poleg tega se pa smejo potom medsebojne pogodbe poljudno izpremeniti. Ker je pa delavec šibkejši pogodbenik, ga je treba v tem pogledu tako zaščititi, da se določijo ob priliki prekinitve službenega razmerja čimdaljši službeni roki, ki se ne morejo skrajšati ali ukiniti niti s pristankom delavca.

Polje delavske zaščite je zelo široko in ne more biti za vse delavce enako. Radi tega so potrebne posebne dopolnitve k tem prisilnim normam. To bi bile kolektivne pogodbe.

Kolektivne pogodbe so nujno potrebne iz dveh razlogov. S kolektivno pogodbo se razširja število prisilnih norm, ki urejajo službeno razmerje, a tako, da velja ta razširitev samo za določen čas in določen krog delavcev.

Kolektivne pogodbe so garancija za mir v tovarniških in obrtnih obratih.

Zakon o vajencih.

Prvo vprašanje, ki se tiče vajencev, je vprašanje poklicne izbire. Sedaj vlada popolna svoboda. Je pa v interesu poklicnih panog, da se omeji dotok novih sil. S prevelikim dotokom se zniža standart poklicnih delavcev, obenem pa vodi preveliko število vajencev do velikega števila mojstrov, kar čisto ni v korist obrti. Radi tega poskušajo delavske in delodajalske strokovne organizacije, da bi čim bolj omejile dotok vajencev. Vsi ti poskusi so bili do danes brez uspeha. Radi tega se pri nas podvoji

V nedeljo 18. avgusta

se zberemo krščanski socialisti na svoj tabor na

Gori Oljki

Savinjski dolini

Po deseti maši govorita tov. Slavko Kranjc in tov. Matija Koprivce.

Pridimo in pokažimo, da živimo!

Krekova mladina.

Pridite, pripeljite svoje s seboj!

Število strokovnih delavcev vsakih deset let. Na splošno ni škodljivo večanje strokovnega delavstva, ako se vrši izobrazba tako, da ne ubija sposobnosti in volje za najtežja dela. Naj bo tako ali tako, stalna kontrola gibanja števila vajencev je vsekakor potrebna.

Daljnje splošno načelo bi moralo biti, da se uči pri enem mojstru samo toliko vajencev, kolikor jih morejo tam zaposlene delavske moči učiti. So pa slučajji, da je razmerje med mojstri in pomočniki na eni strani in vajenci na drugi strani 1:10. Jasno je, da se ne more pod takimi pogoji vajenca dobro izučiti.

Le preradi gledajo na vajenca kot brezplačno delovno silo. Radi tega bi se morala določiti za vajenca neka minimalna mezda, katere višina naj bi se kretala po plači doučenega pomočnika dotične stroke in po učni dobi. Ze ta minimalna plača bi bila nekaj korektiv proti zaposlitvi prevelikega števila vajencev. Najbolj zdravo bi bilo načelo, da bi smel imeti mojster po enega vajenca, na vsaka dva pomočnika pa še po enega. Na ta način bi se na drugi strani dvignila strokovna kvalifikacija vajencev. V svrhu nadzorstva števila in gibanja vajencev, naj bi se ustanovile posebne posvetovalnice za poklicno izbiro.

V pogledu obrtnega šolstva bi moral dovršiti vsak vajenec vajeniško-strokovno šolo. Vajenec, ki ne bi dovršil te šole, bi mogel sicer postati, ako bi položil praktični izpit, pomočnik, nikoli pa ne mojster. Nasprotno bi pa moral odpasti takozvani mojsterski izpit. Mogel bi se pa oprostiti vsak vajenec obiskovanja nadaljevalne šole, v kolikor gre za splošen pouk, ako je dovršil tri razrede srednje šole, pod nobenim pogojem se pa ne bi mogel odtegniti obiskovanju strokovne šole.

Pouk naj bi trajal osem ur tedensko in najmanj 200 ur letno. Vršil naj bi se med delovnim časom, nikakor pa ne ob večerih in ob nedeljah.

Posebno važno je, da zaščitijo v novem zakonu bolje nego do sedaj pravice vajencev za slučaj prekinitve učnega razmerja in za slučaj, da vajenec ni napravil praktičnega izpita.

Samo ob sebi je umljivo, da morajo

veljati za vajenca vsi predpisi zakona o zaščiti delavcev.

Zakon o obrtnem sodstvu.

Zakaj so potrebni posebni predpisi za reševanje sporov, ki izvirajo iz službenega odnosa delavcev in nameščencev?

V takih sporih je potreben enen in hiter sodni postopek. Predmet spora je namreč največkrat delavska mezda. Radi tega delavec ne more čakati, da se mu prizna pravica v dolgotrajnem procesu. Poleg tega tudi nima sredstev za drag proces.

Kakšno sliko nudi dosedanje obrtno sodstvo v naši državi?

Naše obrtno sodstvo je različno. V Srbiji in Črni gori razsojajo v obrtnih sporih na podlagi zakona o radnjama potom posebnih sodišč. Praksa teh sodišč je zadovoljiva. Sta pa dve glavni napaki:

1. Na celem ozemlju posluje le pet takih sodišč in 2. da ni v senatih nobenega poklicnega sodnika.

Obrtno sodstvo v Sloveniji in Dalmaciji urejuje avstrijski zakon o obrtnih sodiščih: Obrtna sodišča po tem zakonu niso organi del splošne sodne administracije, temveč od nje popolnoma ločeni organi. Senat obrtnega sodišča tvorijo poklicni sodniki in po dva sodnika lajka, eden iz vrst delodajalcev, eden pa iz vrst delojemalcev. Na celem področju Slovenije in Dalmacije je le eno obrtno sodišče in sicer v Ljubljani.

Na ozemlju Hrvaške in Vojvodine razsojajo v sporih na podlagi obrtnega reda obrtne oblasti. Razsodba prve instance je takoj izvršna. Delavstvo v splošnem ni nezadovoljno s tem sodnim postopkom. Stranka, ki ni zadovoljna z razsodbo obrtne oblasti, more izpodbijati to razsodbo pri rednem sodišču. Pri tožba pa nima odločilne moči.

V Bosni in Hercegovini sploh ni temeljev za posebno obrtno razsojo. Praktično razsojajo obrtne spore obrtne oblasti.

Do popolne unifikacije obrtnega sodstva za enkrat še ne more priti, ker predpostavlja taka unifikacija sodne administracije. Z ozirom na to naj bi se za enkrat obrtno sodstvo izpopolnilo na podlagi zakonov, ki so v raznih pokrajinah v veljavi. Na teritoriju Bosne in Hercegovine naj bi se pa razširili predpisi hrvatsko-slavonskega obrtnega reda v pogledu reševanja obrtnih sporov. Za vse pokrajine naj bi se pa izdalo določilo, da morajo postati razsodbe prvih instanc v obrtnih sporih do pneska pet tisoč dinarjev takoj izvršne, četudi je še dopusten proti njim po obstoječih zakonih pravni lek.

Navedene misli tvorijo le glavne obrise celega ogrodja, ki naj bi sestavljalo moderno obrtno zakonodajo. **Zeleli bi, da bi merodajni faktorji upoštevali, posebno če imajo pred očmi dejstva, da postaja delavsko vprašanje tako v državi, kakor svetovno vedno akutnejše in da ga morejo rešiti posamezne države le s pomočjo jasnih, določenih ter duhu časa ustrežajočih državnih zakonov in naredb.**

Avstrijski fašizem se, kakor vse kaže, vedno bolj razvija. Vrste nacionalistično fašistične organizacije »Heimwehr« se kar naprej goste. Pa tudi njihova predrznost je vedno večja. Ze javno napovedujejo dan zmagovalnega pohoda na »rdeči« Dunaj, pri čemer mislijo državni prevrat. Kakor za vse fašistične organizacije (bivšo našo »Orjuno«) je značilno tudi za te, da si skušajo pridobiti čim več pristašev med proletariatom, v industrijskih centrih. In v resnici socialni demokrati z vedno večjim strahom opazujejo to njihovo prodiranje v delavske revirje in njihovo časopisje pribija dan za dnem, da mora iz vsega tega nastati edinole državljanska vojna. Delovanje avstrijskih fašistov uživa, če ne popolno, pa vsaj veliko podporo republikanske vlade in krščanske socialne stranke. Drugeče si vseh dogodkov ni možno razlagati. V tem oziru je nova vlada še bolj enostranska. — Te dni so našli na postaji v Lincu pol tone težko pošiljko, označeno kot steklo in naslovljeno na Starrhemberga, voditelja gornjeavstrijskega Heimwehra. Ko so pošiljko odprli, so našli v njej 17.000 italijanskih in nemških patronov. — Na Dunaju je dejal eden voditeljev, da bo priredil »Heimwehr« v jeseni celo vrsto pohodov vse bližje okoli Dunaja in bo te pohode prirejal vse do tlej, da bo marksizem zrušen.

Prva delavska hranil. in posojil. v Mariboru.

Naša Prva delavska hranilnica in posojilnica je imela v nedeljo 4. avg. svoj drugi letni občni zbor. Komaj dve leti je od njene ustanovitve, toda beležiti je velik napredek v denarnem prometu. Poročali so tov. Semenič, Kokalj in Kores.

Sele na pragu razvoja smo, naše delo gre sicer počasi naprej, kajti delavci, kateri so po večini naši vlagatelji, nimajo velikih plač, da bi mogli hraniti na veliko. Toda pregovor pravi: »Zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača« in tako je tudi pri nas. Kakor čebele zbiramo težko prislužene novce in tako ustvarjamo delavsko gospodarsko samostojnost.

Vsako nedeljo in praznik dopoldne so uradne ure v pisarni JSZ na Koroški c št. 1 in sicer od 9—11 dop., na kar opozarjamo posebno tiste, kateri čez teden nimajo časa priti v pisarno.

Na tem mestu smo tudi dolžni odločno korigirati poročilo »Slovenskega lista« z dne 5. avg., ki se glasi med drugim: »Zanimivo je, da v času, ko počiva vse politično življenje, čutijo naši delavci potrebo strokovnega združevanja in da tako pridno sodelujejo pri svojem denarnem zavodu.« Tako poročilo. — Hvaležni smo sicer mariborskemu poročevalcu, da poroča o našem gibanju, vendar si takih poročil ne želimo. Morda je omenjeni stavek nerodno stiliziran, ali »lapsus linguae«, vendar ga vsakdo more razumeti le v tem smislu, da si je delavstvo sedaj poiskalo kot nadomestilo za politične stranke svoja strokovna združenja in ustanove. Naše mnenje je, da je objektivno že preje v času politike obstojala potreba strokovnega združevanja delavstva. Da pa se delavstvo ni strokovno družilo, je vzrok baš v tem, ker so vse bivše stranke naravnost ali pa indirektno, dopovedovale delavstvu, da je to nepotrebno in da je zanj odredilo že samo članstvo pri stranki. To so v večini do danes še ne prav ostro razsodnemu delavstvu ubijali v glavo »vi-

soki gospodje«, pred katerih znano »močjo« je delavec klonil in jim brez prevdarka slepo verjel in žal tudi sledil. Danes pa čuti delavstvo vsaj v tem pogledu nad seboj svobodno jasno nebo in misli s svojo glavo. — To je dejstvo. Ne zanihamo pa, da ni bilo med tistimi, ki so ljudstvu tako govorili, samimi precej zapeljancev in v to eksistenčno prisiljenih sicer poštenih in zlasti spričo njihovega dela vsega spoštovanja vrednih ljudi. —

Tedenske novice.

Starešinsko zborovanje. V dneh od 10. do 13. t. m. se bo vršilo v Celju skupno zborovanje slovenskega in hrvatskega katoliškega akademiskega starešinstva. Na sporedu so baje važna vprašanja.

Tobačno tovarno v Zagrebu bojda nameravajo ukiniti in obrat prenesti deloma v Senj, deloma v Belgrad. Med delavstvom je zato nastalo zadnji čas veliko razburjenje in so poslali deputacijo v Belgrad, da se ta namera nikakor ne izvede.

Ljubljana. Delo dobe takoj: Javna borza dela v Ljubljani potrebuje takoj 10 pomočnikov košarske in pletarske stroke ter obenem sprejme 10 učencev za izučitev iste obrti. — **Delo je na razpolago:** Moškim: 4 drvarjem, 3 hlapcem, 4 kovačem, 1 mizarju, 1 žagarju za vencičanko, 10 čevljarjem, 1 peku-ficiju, 12 zidarjem, 10 tesarjem, 15 peškarjem-soboslikarjem, 5 sodarjem, 7 kamnosekom, 3 tapetnikom, 1 pečarskem pomočniku, 4 krojačem, 5 kleparjem, 1 kuharju, 3 usnarjem, 12 navadnim delavcem, 1 klobučar, pomočniku, 18 kovinostrugarjem, 16 vajencem. — **Zenskam:** 2 šteparicam, 2 dežnikaricam, 2 kuharicam, 3 služkinjam, 3 kmečkim deklam, 1 vajenki.

Celje. Delo je na razpolago: Moškim: 7 hlapcem, 1 hlapcu za govejo živino, 2 delavcema za hmelj, 1 majerju, 1 polj. delavcu, 1 viničarju, 1 oglarju, 45 kamnosekom kamnolomcem, 1 steklar, pomočniku, 1 cement. delavcu, 1 kovaču,

1 stavb. ključavničarju, 3 kleparjer, 6 mizarjem, 3 žagarjem, 8 sodarjem, 1 krojaču, 6 pekem, 2 raznašalcem kruha, 35 zidarjem, 18 tesarjem, 3 slikarjem, 1 strojniku, 7 vajencem. — **Vajencem:** 1 kovaškemu, 3 mizariskim, 1 krojaškemu, 1 mersarskemu, 1 fotografskemu. — **Zenskam:** 22 deklam, 20 delavkam za hmelj, 1 perici, 1 kuh. dekli, 1 krojačici za fina moška in ženska dela, 1 frizerki, 3 natakaricam, 11 služkinjam, 1 gostil. kuharici, 3 kuharicam, 3 sobaricam, 1 sestri vzgojiteljici, 3 vajenkam. — **Vajenkam:** 1 šilvilji in 2 učenkama za likanje.

Razno.

Obvezno in prostovoljno zavarovanje. Obvezno zavarovanje je uvedeno v 23 državah, prostovoljno zavarovanje, ki ga izvajajo razne družbe s pomočjo države, pa v 17 državah. V 14 državah z obveznim zavarovanjem obsega isto delavstvo trgovine, obrti in poljedelstva. V 5 državah pa obsega zavarovanje le obrtne in trgovske uslužbenice, v 3 pa le obrtne. V Danski, Holandski in Finski, kjer obstoji prostovoljno zavarovanje, je to izvedeno le za one, katerih plača ne presega določene meje.

Izmed držav s prostovoljnim zavarovanjem je v Danski zavarovanega 45.4 odstotkov vsega prebivalstva, v Švici 29, v Švedski 15, Belgiji 14. Države z obveznim zavarovanjem zavarujejo milijonske mase; saj so med njimi vse velike države, razen Italije. Za zgled nekaj števil: Anglija ima zavarovancev 15.615.000 (35 odst. vsega prebivalstva), Avstrija 2.278.700 (34.3 odst.), Nemčija 22 milijonov (32 odst.), Rusija 8.795.000 (6 odst.), Jugoslavija 550.000 (4.2 odst.), Bolgarija 241.140 (4.7 odst.).

Zavarovanje je najbolj razširjeno v Angliji, kjer je zavarovanih 78 odstotkov produktivnih slojev, potem v Avstriji s 63 in Nemčiji s 62 odst. Opaziti je, da je zavarovanje v deželah, kjer je prostovoljno, zelo razširjeno, ker se zavarujejo tudi oni sloji, ki bi v slučaju obvez-

nega zavarovanja ne bili zavezani zavarovanju, ravnotako pospešuje razširjenost zavarovanja tudi podpora države. V reakcionarnih in zavarovanju neprijaznih državah pa se krog zavarovancev omejuje.

Zavarovanje v Rusiji. Na kongresu strokovnih zvez je poročal ravnatelj Nemčenko o zavarovanju med drugim: Število zavarovancev se je zvišalo na 10 milijonov, invalidsko rento uživa 570 tisoč oseb, brezposelno podporo pa 765 tisoč. Invalidska renta znaša tretjino zavarovane mezde, brezposelna podpora znaša mesečno povprečno 15 rubljev. Bolniške podpore se izplačujejo v tovarnah, rente pa se pošiljajo na dom. Dnevni prispevek je znašal v zadnjih 4 letih povprečno 14.4, 13.4, 13.1 in zadnje leto 12 odst. zavarovane mezde (pri nas 6 odst.). Upravni stroški so neverjetno nizki: 3.2 odst. izdatkov. Propaganda za zavarovanje stane mnogo. Treba bo še mnogo in še večje štednje. Najslabše je zavarovanje poljedelskega delavstva, ker so tega dohodki mnogo nižji kot izdatki!

Zdravnik: »Ali se ravnote po moji odredbi, kar se tiče pitja?«

Bolnik: »Da. Šest vrčkov dnevno.«

Zdravnik: »Kako to, dovolil sem vam le tri.«

Bolnik: »Vem. A poklical sem še enega zdravnika in ta mi je tudi rekel, da spijem lahko tri, torej, skupaj šest.«

Gotov učinek. Meta: Moja soseda gostilničarka zgubi v kopalšču vsako leto 50 do 60 kil. — **Lenka:** Jemna-sta, kako je to mogoče, ko je še zmirom tako debela? — **Meta:** V kopalšču se vsako leto znebi ene hčere, tam je ženinov na izbero.

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1357.50 Din; za 100 šilingov 802.75 Din; za 1 dolar 56.85 Din; za 100 francoskih frankov 223.18 Din; za 100 čeških kron 168.60 Din; za 100 lir 297.84 Din.

Kako gospodarite najbolje? Kako se zaščitite najuspešneje? Kako si prihranite vsako leto 3% Vaših izdatkov?

ČE STE ČLAN IN OBENEM ODJEMALEC PRI

I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z o. z.

Pisarna: Kongresni trg št. 2

Ustanovljena 1895

Telefon 2255, 2855

ki ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji. Zadruga ima do danes sledeče oddelke: specerijski, kolonijalni, manufakturni in galanterijski in je vsled tega v stanu ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

Ni se mogla privaditi, da bi na Marijinem mestu gledala nov obraz drobne delavke, ki jo je bila sprejela gospa Clémence. Marijo so bili odslovili po tridnevni odsotnosti. Henrietta je bila celo stroga do dekleta, ki ni razumelo in jo je včasih vprašujoče pogledalo: »Zakaj postopate z menoj drugače, vi, ki ste tako dobri z vsemi drugimi?« Henrietta si je to očitala.

Počasi in na globoko se je vršila v njej izpremema. V tej življenjski nezgodi se je Henrietta še živeje zavedala človeške bede. Srce se ji je še bolj na široko odprlo usmiljenju. Ni pa iskala tolažbe v mislih na Etiennovo ljubezen, poiskala jo je v pozabljanju lastne osebe. Iz neznane sile, skoraj da proti svoji volji se je obrnila vsa do množic revežev in trpinov, ki so jo obdajali. Dala se je vso kakor da ni ustvarjena za ljubezen do enega samega, marveč za tisto ljubezen, ki nima imena, ki ni prijazna, ki se žrtvuje nevidno propadajočim množicam. Ne da bi slutila, je že dokaj prej, preden je zaznala za Etiennovo ljubezen, postala deležna zaupanja njih, ki jih nikdo ne ljubi. Ščitili so jo pred življenjem, ki druge požira. Dali so ji veselja, da je občutila, kako je koristna, dobrotna, ker so se ji v solzah zahvaljevali. Spomin na to jim jo je spet bližal, ne vedno sicer in ne vso, a bližal jim jo je s silo, ki se ji ni mogla ustavljalati.

Kadar ob nedeljah ni šla s stricem Eloijem na sprehod, je prebila eno ali dve uri s svojimi prijatelji iz okolice pod drevjem avenije Ste-Anne, kamor je deco in žene izvabljal jesensko solnce. Nič se je niso več bali. Sprejeli so jo bili za svojo. Ali pa je šla obiskat — in tudi to radi njih — starega duhovnika, čigar je vrt ležal ob Hautièreski ulici. Govorila sta o svoji skupni skrbi.

Vendar pa sta jo včasih kak spomin, kako srečanje neusmiljeno vrgla v druge sanje. Nekega

jutra je spotoma od ulice Ermitage do delavnice sledila zaljubljenemu parčku, človekoma njenega stanu, ki sta vsa preprosta imela samo svojo mladost. In samo da ju je pogledala, samo da je šla mimo njiju, se je Henrietta izgubila v ljubavnih sanjah kakor tisti, ki spomladi obstajajo v sapi, ki prinaša vonj cvetočega gloga. Misli je: »Da' porečem Etiennu, kadar pride. Pa bova šla kakor ta dva v veliki bežni praznik, ki ga ljudje jedva slutijo.« Potem pa je upadla ta vzvalovanost mladosti. Dosti je bilo Henrietti, da se je znašla z bolno Marcello Esnaultovo, z Vivienko, s katero-koli izmed rev, ki jih je potolažila, kolikor je mogla, in ki so se ji nasmehnile, da ji porečejo prav na skrivaj v globini duše: »Menim, da vas ne bi mogla izgubiti. Moje življenje ste.«

Bolj nego vsakdo drugi in bolj nego kdaj poprej je Eloi Madiot potreboval njene navzočnosti in njenih besedi, ki jih je znala najti zanje, ki so tožili njej, kakor da sama nima druge bolečine razen tuje. Znašel se je strtega pod udarcem odkritja, ki se mu je bilo odprlo, in odločitve ni bil zmožen. Misel, da bi se naj z Antoinom določno razgovoril, ga je prevzemala z grozo. Tedni so pretekali in vedno je odlašal. Očital si je strahopetnost, a do dejanja ni prišel. Henrietta, ki se ji je zdel bolj molčeč nego po navadi, ni mogla kar na lepem verjeti, da je tega kriva samo starost. Vpraševala je: »Zakaj mi vsega ne poveste? Če trpite, sem vendar zato tu, da trpljenje z vami delim.« A odgovoril ni niti besedice.

V drugi polovici novembra, nekaj dni pred dnevom, določenim za odhod novincev, se je Eloi končno odločil, da nastopi pot, ki ga je stala toliko skrbi. Šel je čakati svojega nečaka ob izhodu iz delavnice in mu je dejal:

»Čuj, Antoine! Gorak sem bil oni večer, ker mi nisi spodobno govoril o vojski. Vendar se ne bova ločila kar tako. Popoldan pred odhodom je prost. Hočeš, da pridem pote in da skupaj izpijema kupico?«

Delavec je bil presenečen kot po navadi in ni nič kaj zaupal. Trenutek je pomislil, potem je dejal:

»Pod pogojem, da mi ne boste govorili o Lemariéju, hočem.«

Popoldan pred odhodom se je približal.

XXIII.

Že ob osmih zjutraj je Eloi Madiot pričel svoj »obhod« po mestu, da proslavi Antoinov odhod k vojakom. Novinci naj bi bili drugi dan v La Roche-sur-Yonu. Antoine se bo torej odpeljal s tovariši z večernim vlakom.

Bilo je poldne. Stric in nečak sta se bila ustavila najprej pri »Železnem križu«, v starem hotelu blizu podrtije Lemariéjeve tovarne. Eloi je zahajal tjakaj iz stare navade še iz časov, ko je bil pri Lemariéju zabijalec zabojev. Odtod sta bila šla preko okraja mostov pod brajdo predmestne krčme, nedaleč od mauvskih travnikov, na »znano mesto«, je govoril Eloi, »kjer imajo tako prebito fletnega poloirskega muškateca, da zaplešeš, če ga vidiš...« Plesal je sicer že malo prej. Ostra močna sapa, ki je prihajala po Loiri, mu je poganjala kri v glavo. Praznoval je dan odhoda k vojakom. V spominih, ki so se mu zdeli slavni in jih je smatral za nekako vojakovo dolžnost, je videl ta dan kot dan hrupa in pijanosti. Vse je sedaj prihajalo iz njega, kolikor je doslej čuval v sebi živahnosti in kletvic. Govoril je na glas in pripovedoval davne stvari o armadi, ki je več ni, našteval za vekomaj neznana imena častnikov, ki jih je poznal, in vasi, kjer je taboril. S svojo levo, od rane še vedno trdo roko, je vlek, skoraj da tiral bledega svojega nečaka, ki je ves slaboten korakal ob njegovi strani in ni razumel ničesar. Po veselosti sodeč, se je zdelo, da je stari mlajši. Na močnih ramah se mu je pozibavala rdeča in siva glava. Ko je šel mimo branjev, ki so se dele med svojimi jerbasi kakor v zelenem gnezdu, je poškilil na svoj mehki klobuk, ki mu je bil zlezal na ramo in se zasmehljivo nasmehnil, češ: »Poglejte dandanašnje rekrute. Ali je to čemu podobno? Glejte, preljube moje, kaj smo bili in kaj smo!«

(Nadaljevanje.)